

Хто платить, той і замовляє музику

ОСНОВИ ЗАХИСТУ У СПОРАХ З ОРГАНІЗАЦІЯМИ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Світлана БАГДАШКІНА,
старший юрист IBC Legal Services,
адвокат

Відвідуючи супермаркет, кафе, ресторан чи спортклуб, ми чуємо, що там лунає музика, яка довершує загальне враження від закладу, поліпшує настрій та стимулює продажі. Однак нечасто ми замислюємося над тим, чи легально використовує заклад цю музику, чи не порушує права авторів, чи сплачує роялті тощо.

Часи, коли музика звучала лише там, де її виконував автор або виконавець, залишилися в минулому. Цифровий світ дозволяє майже безмежно масштабувати виконання будь-якого твору. Виконавцю достатньо лише один раз записати твір, а цифрові засоби потенційно можуть забезпечити його прослуховування необмежену кількість разів необмеженим колом слухачів. Природно, що автори та виконавці твору бажають максимізувати дохід від музичного твору і при цьому якнайменше обмежувати кількість відтворень, які приносять такий дохід. Такі потреби вимагають специфічного правового регулювання, яке наразі є далеким від ідеалу.

Суть проблеми

Відповідно до ст. 45 Закону України «Про авторське право та суміжні права», суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами осо-

бисто, через свого повіреного або через організацію колективного управління.

Більшість авторів і власників музичних творів в Україні та за кордоном, окрім інших способів отримання доходу від своїх музичних та аудіовізуальних творів, доручають управління своїми майновими правами на музичний твір організаціям колективного управління. Такі організації діють від імені авторів творів, укладають договори з користувачами, встановлюють розмір роялті, а потім розподіляють та виплачують зібрані кошти авторам, виконавцям або іншим володільцям прав. Окрім того, організації колективного управління здійснюють контроль за використанням довірених їм творів та мають право звертатися до суду з позовами про стягнення компенсації у зв'язку з порушенням майнових прав суб'єктів авторського права.

Поправка на українські реалії

На жаль, вітчизняна реальність у цій царині породила девіантні форми отримання прибутку. Існує низка організацій колективного управління, які подають чимало шаблонних позовів без особливої перевірки того факту, законно чи ні підприємство використовує у своїй господарській діяльності твір, лише для того щоб заробити на відступних за відмову від позову. Якщо жертва не з лякливих, то такі організації зазвичай не відмовляються від суду, адже витрати невеликі, а шанси отримати в результаті кількості тисяч гривень не такі вже й примарні.

Подаючи позов до суду, як правило, організація зазначає наступну фактуру. Тоді-то представник організації відвідав заклад, записав на телефон відео, яким зафіксував факт публічного виконання чи співіщення музичного твору, замовив чашку кави та отримав фіскальний чек, яким підтвердив дату й час свого візиту та фіксування «порушення». Надалі представник організації нібито намагався отримати від адміністрації закладу підтвердження правомірності використання музичного твору, але представники підприємства такі підтвердження не надали та відмовилися ставити підпис в акті фіксації використання музичного твору, складеного представником організації, а тому такий акт представник організації підписав одноосібно.

Практичні аспекти

Однак на практиці адміністрація закладу до моменту отримання позову могла навіть гадки не мати про те, що до них завітали такі «відвідувачі». Представники організації часто взагалі не контактують з адміністрацією закладу, не встановлюють на місці правомірність використання твору та не ознайомлюють представників закладів з актом фіксації. Натомість просто створюють формальний пакет документів та одразу ж звертаються до суду з позовом про виплату компенсації у зв'язку з порушенням майнових прав суб'єкта авторського права.

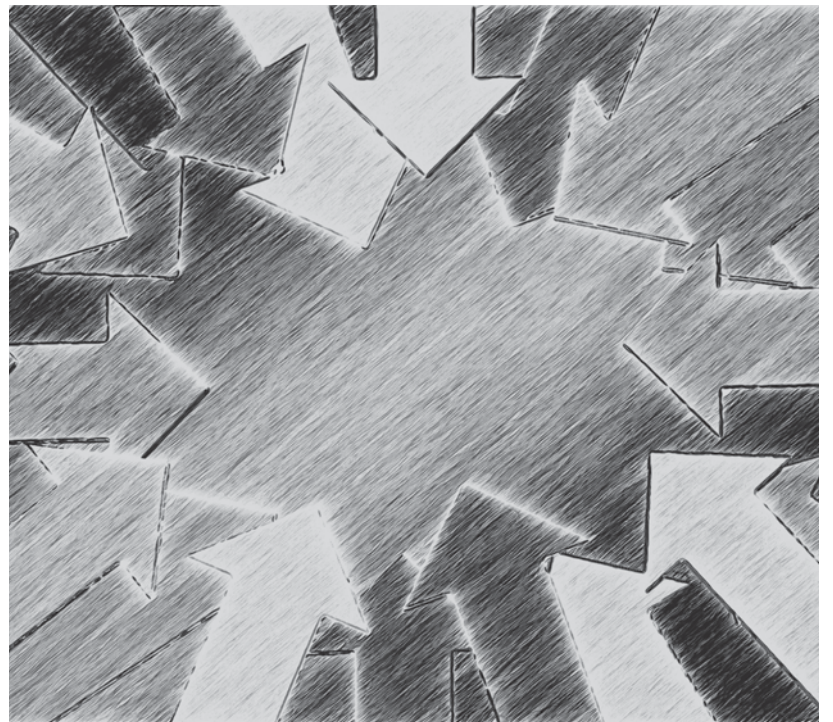
У провадженні судів безліч таких позовів. Дуже часто вони є необґрунтованими, оскільки підприємства укладають договори на використання музичних творів з іншими організаціями колективного управління, а потім змушені доводити в суді їхнім конкурентам, що музичний твір використовувався правомірно. Відсутність будь-яких достовірних реєстрів, які дозволяють відстежити реальність передачі прав від одних суб'єктів до інших, дуже сприяє таким обставинам.

Ще приблизно рік тому, до зміни процесуального законодавства та деяких положень Закону України «Про судовий збір», отримуючи відзив на позовний заяву, в якій підприємство надавало докази того, що воно уклало договір з іншою організацією колективного управління, «конт-

ролери» одразу ж подавали заяву про залишення позову без розгляду, щоб мати можливість повернути судовий збір, оскільки розуміли, що справа є безперспективною.

Проте зараз адвокати, які представляють інтереси таких організацій, «відпрацьовують» свій гонорар на максимум і не зупиняються навіть у разі низької вірогідності перемоги у справі. Оскільки справи по суті є однаковими, вони не витрачають на них багато часу, адже не лише позовні заяви у таких справах є аналогічними. Представники позивача також подають до суду шаблонні відповіді на відзив, в яких пишуть щось на кшталт: «Нічого нового до своєї правової позиції (яку ми чули в інших справах) відповідач не додав, тому основна частина нашого відзиву матиме стандартний характер». Їх цікавить не результат у вигляді належного захисту порушеного права клієнта (адже таких порушень може не існувати), а просто участь.

Залежно від ситуації, у справах про стягнення компенсації зв'язку з порушенням майнових прав суб'єктів авторського права представники відповідача обирають різні тактики захисту. Якщо підприємство уклало договір про виплату винагороди (роялті) за використання у своїй господарській діяльності музичних творів з організацією колективного управління і він був чинним на момент фіксації використання музичного твору, насамперед, необхідно

подати до суду заяву про залучення такої організації як третьою особою, яка не заявляє самостійних вимог, на боці відповідача.

Як правило, у разі залучення третьою особою до справи «жива» організація колективного управління братиме активну участь у справі та відстоюватиме інтереси підприємства як свого клієнта. Надалі необхідно уважно вивчити докази, якими позивач підтверджує факт порушення підприємством авторських прав, на предмет їх належності, допустимості та достовірності.

Колегія суддів Північного апеляційного господарського суду у своїй постанові від 14.03.2019 р. у справі №910/12623/18 зауважує, що подані позивачем докази будуть достатніми, для того щоб зробити висновок про публічне виконання спірного музичного твору відповідачем лише з огляду на наступне:

- з відеозапису та акту фіксації повинно вбачатися можливим встановити, де саме здійснювалася фіксація публічного виконання творів. Відеозапис має містити чітко та однозначно підтвердження адреси або назви місця, в якому здійснювалася фіксація порушення використання авторського чи суміжного права;

- має бути відображений точний час та період фіксації публічного виконання (однак, оскільки час і дата можуть бути встановлені користувачем засобу відеофіксації самостійно, повинні бути присутні інші беззаперечні докази дійсного часу і дати проведення зйомки);

- з відеозапису має бути можливим встановити, якими особами здійснювалася фіксація публічного виконання музичних творів; на відеозаписі візуально повинні бути присутні особи, які є представниками організації колективного управління; на відеозаписі має бути зафіксований зміст довіреностей, документів, що посвідчують особи представників, які здійснюють фіксацію використання авторського чи суміжного права;

- повинні бути надані докази того, що у представників особи, яка використовувала авторські чи суміжні права, з'ясувалися підстави їх використання, а також що їм були запропоновані для ознайомлення та підпису акти фіксації (у разі відмови від надання своїх даних та підпису вказаного акту цей факт також має бути зафіксований на відеозаписі).

Таким чином, важливо здійснити ретельний аналіз запису та вказувати у запереченнях про відсутність на ньому будь-якого елемента з тих, що зазначені вище, а також про будь-які інші дефекти, які можуть свідчити про недостовірність запису або його штучний, постановочний характер.

Окрім того, суди перевіряють, чи дійсно позивачу належать виключні авторські права на музичний твір, в тому числі виключне право дозволити використання вказаного музичного твору, а також права на його захист, чи простежується в наданих

позивачем документах передача майнових авторських прав на спірний музичний твір безпосередньо від авторів цього твору (первинних суб'єктів авторських прав) до позивача. Також під час розгляду подібних справ суди з'ясовують обсяг повноважень організації колективного управління.

Відповідно до позиції Верховного суду, викладеної у Постанові Верховного суду від 26.03.2019 р. у справі №909/654/17, організації колективного управління, які здійснюють управління майновими правами на твори, повинні довести наявність у них прав на управління авторськими майновими правами певного кола осіб. Отже, у разі звернення організації колективного управління до суду з позовом про захист прав суб'єктів авторського права суд повинен з'ясувати обсяг повноважень цієї організації згідно з договорами, укладеними цією організацією та суб'єктом авторського права.

Умовами договору про управління майновими авторськими правами, який укладено між організацією колективного управління та власником чи автором музичного твору, може бути передбачено, що у разі виявлення порушень прав, управління якими здійснює організація колективного управління, остання має право пред'являти заяви та судові позови з метою захисту порушених прав, а також здійснювати будь-які інші дії для захисту прав правовласника музичного твору та реалізації своїх повноважень щодо управління такими правами лише після отримання на це згоди власника чи автора музичного твору.

Однак часто організації колективного управління звертаються до суду з позовами, не отримуючи згоди від власника чи автора, як це передбачено умовами договору, що має наслідком отримання відмови у позовних вимогах. Можна констатувати, що подібні судові справи не мають стандартного сюжету для розвитку. Розмаїття договірних формулювань, відмінності підходу суду до з'ясування обставин справи, активність захисту щоразу формують унікальний сценарій розвитку справи, тому не може бути універсального плану дій у таких справах.

Однак, як свідчить судово практика, для успішного захисту в таких категоріях справ, насамперед, необхідно концентрувати свої зусилля на відпрацюванні доказової бази, а саме: виявити та показати суду всі можливі дефекти під час фіксування порушення представником організації; дослідити договори, надані організацією, на предмет наявності дефектів у ланцюжку передачі прав на використання твору; дослідити надані докази на предмет наділення організації повноваженнями на захист прав та правом забороняти використання; встановити специфіку реалізації організацією таких прав (зокрема, необхідність отримання згоди організації на певні дії) та акцентувати увагу суду на відсутності відповідних доказів.

Сімейне право, або чому боржники не можуть відпочивати?

Катерина ВЛАСЮК,
керуючий партнер AVG

AVG

В лютому минулого року почав працювати Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів». Вже рік країна живе за новими правилами. Сьогодні у неплательщика аліментів є ризики невиїзду за межі України (як на відпочинок, так і з будь-якою іншою метою). Зміни в законодавстві спрямовані на захист інтересів дітей та осіб, з якими проживає дитина.

Закон передбачає нові засоби примусового виконання рішень, що застосовуватимуться до боржника, який не сплачує аліменти, якщо сукупний розмір заборгованості перевищує суму платежів за 4 місяці. До набрання чинності цим Законом боржників, які ухилялися від сплати аліментів, зобов'язували погасити заборгованість в судовому порядку.

Одночасно з набранням чинності Законом почав повноцінно функціонувати Реєстр неплательщиків аліментів, заборгованість з виплати аліментів яких становить понад 4 місяці. В цьому реєстрі містяться всі без винятку особи, які не виплачують аліменти, незалежно від їхнього статусу, посади або перебування на державній службі.

Єдиний реєстр боржників функціонує відповідно до Зако-

ну про посилення відповідальності за несплату аліментів, який також передбачає низку заходів, що обмежують права боржників: тимчасова заборона керування транспортними засобами, заборона полювання, обмеження права користування зброєю, тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України.

Окрім того, Закон передбачає тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України боржника, який не сплачує аліменти. Отже, на того з батьків, хто ухиляється від сплати аліментів, під час перетину державного кордону України може чекати неприємний сюрприз — обмеження у праві виїзду за межі України.

Як працює ця процедура?

Обмеження виїзду за кордон неплательщика аліментів можливе лише у разі наявності відповідної постанови державного виконавця. Виконавча служба в електронному вигляді направляє до прикордонної служби відповідну постанову. Після того як надходить така постанова, особу боржника вносять в базу даних, а під час перетину кордону прикордонник діє згідно зі своїми повноваженнями.

Так само відбувається взаємодія виконавців та прикордонників у разі зняття обмежень: державний виконавець електронною поштою надсилає до прикордонної служби постанову про зняття обмежень у праві виїзду за межі України особи, яка була неплательщиком аліментів.

Прикордонники не можуть обмежити виїзд за кордон неплательщика аліментів без постанови державного виконавця, тому важливою є взаємодія виконавців з відповідними органами, які мають повноваження на реалізацію обмежень та контроль за їх дотриманням.

Зазначені зміни стимулюють неплательщиків аліментів виконувати свої зобов'язання перед дітьми. Оскільки часто буває, що той з батьків, на кого покладено обов'язок зі сплати аліментів, приховує свої доходи та майно, не сплачує аліменти на утримання дитини, натомість їздить відпочивати за кордон. Згідно зі статистичними даними Міністра юстиції України, сьогоднішня динаміка погашення заборгованостей неплательщиками аліментів є позитивною.

Отже, хочете вийти за кордон — сплачуйте аліменти!